

Andrzej F. Dziuba

"W nadziei jesteśmy odkupieni :
komentarz do Encyklik Benedykta
XVI 'Spe salvi'", Jerzy Lewandowski,
Warszawa 2008 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 47/1, 154-155

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Ks. Jerzy Lewandowski, *W nadziei jesteśmy odkupieni. Komentarz do Encyklik Benedykta XVI „Spe salvi”*. Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2008, ss. 209.

Obserwacja codziennego życia bardzo łatwo wskazuje na niezwykle zróżnicowanie otaczającego świata. Mimo, iż jakoby jest on coraz bliższy człowiekowi, choćby w sferze poznawczej, to jednak sam człowiek chyba z jeszcze większym respektem spogląda na niego. Dzisiaj zaczyna mocniej doświadczać oraz dostrzegać, i to wielokrotnie swoją bezsilność wobec niego, co więcej sobie ją uświadamia. Wydaje się, że w tym kontekście człowiek zaczyna jakby także pełniej widzi siebie. Jednocześnie chyba coraz wyraźniej dostrzega, iż jest w tym świecie nie tylko czymś, ale kimś wyjątkowym, a to z kolei zobowiązuje.

Z drugiej strony człowiek nie chce zadowolić się takim stanem faktycznym, tj. byciem tylko częścią świata fizycznego i doświadczanego zmysłami czy emocjami. Odkrywa pełniej swoją specyfikę w całym świecie, specyfikę, która wskazuje na jego niepowtarzalną wielkość ale otwartym pozostaje pytanie, w czym i jak ona się wyraża. Pragnie przekroczyć swe czysto fizyczne wymiary, nawet jeśli tego wyraźnie nie artykułuje.

W tym kontekście staje najnowsza encyklika Benedykta XVI, której komentarz przybliży ks. prof. dr hab. Jerzy Lewandowski. Autor jest profesorem zwyczajnym w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz w Uniwersytecie Muzycznym im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Autor wielu książek i opracowań naukowych, zwłaszcza poświęconych kard. Stefanowi Wyszyńskiemu, Prymasowi Polski. Uczestnikiem licznych sympozjów krajowych i zagranicznych.

Książkę otwiera swoiste słowa wprowadzające (s. 3-5). Następnie podzielona ona została na cztery duże bloki. Szkoda, że nie postarano się o ich podział na mniejsze fragmenty, byłoby to ważnym elementem ułatwiającym systematykę lektury książki.

„Nadzieja budulcem ludzkiej egzystencji” (s. 5-52) to tematyka pierwszej części prezentowanego komentarza. Kolejny fragment poświęcony został zagadnieniu: „Wiara źródłem nadziei na życie szczęśliwe” (s. 52-105).

Ks. J. Lewandowski analizuje także problem: „Nadzieja fundamentem przestrzeni wolności (s. 106-157). Ostatni fragment nosi tytuł: „Nadzieja a życie wieczne (s. 157-208). Książkę zamyka schematyczny spis treści (s. 209).

Opracowanie warszawskiego teologa bardzo dobrze i twórczo przybliży treści ostatniej encyklik Benedykta XVI. Co więcej, czyni je jeszcze bardziej komunikatywnymi. Zatem jest do dobra przysługą teologa wobec papieskiego nauczania, ergo nauczania Kościoła. Nauczanie to staje się bliższe, i w komentarzach wyraźniej przystające do percepcji potencjalnych czytelników.

W książce znalazły się liczne fragmenty encykliki. To daje gwarancję bezpośredniej konfrontacji proponowanych analiz z samym tekstem. Odwołano także często do przypisów encykliki. Wydaje się bowiem, że sam czytelnik może prowadzić równoległe także własny, może nawet w znacznym stopniu odmienny komentarz. Zatem istnieje tutaj możliwość swoistej jednoczesnej refleksji z obydwoma autorami.

Podjęte w treści cztery zasadnicze bloki tematyczne są ważną próbą systematyzacji treści encyklik papieskiej niezależne od jej spisu treści. Tam jednak także mają swe podstawy. Wskazanie – mówić bardzo schematycznie – na zagadnienie egzystencji, szczęście, wolność i życie wieczne ukierunkowuje poszukiwania szerokiej wizji samej nadziei. Zresztą znakomitym wskazaniem, i to niezwykle dynamicznym jest sam jej tytuł i jego dalsze słowa oraz jej podtytuł.

Prezentowane opracowanie jest dobrą odpowiedzią na wiele jawiących się współcześnie problemów antropologicznych wobec których staje także chrześcijaństwo, dlatego słuszne jest stwierdzenie autora: „Sytuacja Kościoła Katolickiego na świecie zmienia się od wielu lat radykalnie. Nurty konfrontujące doktrynę wiary z rozmaitymi tendencjami myślowymi, kulturowymi czy społeczno-politycznymi przybierają wciąż inną, różną postać – sceptycyzmu, klerykalizmu, prozelityzmu, fundamentalizmu, synkretyzmu, folkloryzmu, spirytualizmu, feudalizmu, kapitalizmu, socjalizmu, komunizmu, ekonomizmu itp. itd.” (s. 3). Oczywiście list ta nie wyczerpuje owych „izmów”, a zapewne podaje tylko niektóre przykłady.

Dlatego słusznie wskazuje sam autor, że encyklika „Spe salvi” jawi się w kontekście współczesnej sytuacji znaczonej dramatem kulturowym i cywilizacyjnym (s. 4-5). Zatem jej refleksja przekracza czyste rozważania teologiczne, a niesie w sobie duży ciężar gatunkowy w sferze kulturowej. Zatem nie jest to encyklika tylko o nadziei chrześcijańskiej.

Należy z uznaniem przyjąć propozycje ks. J. Lewandowskiego. Jest to kolejny znak realizowany przez Katedrę Teologii Współczesnej, która w UKSW kieruje autor. To dotykanie „Spe salvi” jest przepełnione szacunkiem do dostojnego autora oraz całej tradycji Kościoła.

Autor kończy komentarz wymownym sformułowaniem: „Nasza nadzieja jest zawsze nadzieja dla innych, nadzieja dla innych jest równocześnie nadzieją dla nas. Aby kultywować ludzką nadzieję trzeba postępować tak jakby chciało się aby inni postępowali wobec nas, żyć tak jak żyje Bóg, który jest stwórcą Życia” (s. 208). Jest to znakomite przesłanie, które może być tak podsumowanie jak i wprowadzeniem w lekturę prezentowanego komentarza do encykliki Benedykta XVI „Spe salvi facti sumus – w nadziei już jesteśmy zbawieni (Rz 8,24)”.